UNIVERSITY OF AMSTERDAM

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Nationalistisch Oekraïne raakt geïsoleerd

Marácz, L.K.

Publication date
2017
Document Version
Final published version
Published in
Armex

Link to publication

Citation for published version (APA):
Marácz, L. K. (2017). Nationalistisch Oekraïne raakt geïsoleerd. *Armex*, *101*(6), 13-14. http://www.onsleger.nl/images/ARMEX_2017/Armex-2017-6.pdf

General rights
It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations
If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: https://uba.uva.nl/en/contact, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

UvA-DARE is a service provided by the library of the University of Amsterdam (https://dare.uva.nl)

Download date:17 Nov 2026

ONAFHANKELIJK DEFENSIEMAGAZINE
UITGAVE VAN DE KONINKLIJKE NEDERLANDSE VERENIGING 'ONS LEGER'

ARMEX

Meer dan 100 jaar op de bres voor de krijgsmacht

'Le roi est mort, vive le roi' ...
Griffin Strike: joint vuursteun oefent in Duitsland
De zwakke onderbuik van Europa

101e jaargang december 2017 | nummer 6

ONTDEK SLIMME SUPERIORITEIT

MOSKITO TI – negen functies in minder dan 1,3 kg

De lichtgewicht multifunctionele doellocator is de ultieme oplossing die is ontworpen om aan de complexe eisen van de krijgsmacht en beveiligingsdiensten te voldoen.

Safran Vectronix AG
Heerbrugg, Zwitserland
moskitoTI.vectronix.ch

SAFRAN

Op de korrel

Premier en regering blijven steken in 2D

kolonel b.d. drs. A.E. de Rooij

Het is een decennium geleden dat de Nederlandse krijgsmacht actief was in de Afghaanse provincie Uruzgan. De Nederlandse troepen waren daar niet uitsluitend aan het 'vechten'. Militaire operaties werden niet in *splendid isolation* opgezet, maar gelijktijdig werden diplomatieke activiteiten ontplooid en ontwikkelingsprojecten geïnitieerd. Deze aanpak bleek succesvol.
Omdat het een combinatie van militair optreden, diplomatie en ontwikkelingsprojecten betrof, werd toen vaak de term 3D-benadering gebruikt, naar de Engelstalige terminologie: *defense, diplomacy & development*. We zagen onszelf, overigens niet geheel terecht, als voortrekkers op dit vlak. De 3D-benadering werd daarom ook wel aangeduid met de term *Dutch approach*. Nederland als gidsland.

Omdat deze manier van optreden zo succesvol was, is hij vastgelegd in formeel beleid. In november 2014 zond het kabinet een brief naar de Kamer die maar liefst door vier ministers - Buitenlandse Zaken, Ontwikkelingssamenwerking, Defensie en Veiligheid & Justitie - was ondertekend en waarin deze benadering, inmiddels omgedoopt tot de 'geïntegreerde benadering', "een van de speerpunten" van het toenmalige kabinet (Rutte II) wordt genoemd. In de gelijktijdig verschenen en door dezelfde vier ministers aangeboden Leidraad Geïntegreerde Benadering staat het uitgangspunt van onze regering op dit gebied duidelijk verwoord: "De complexiteit van hedendaagse conflicten, waar vele diverse en dieperliggende oorzaken aan ten grondslag liggen, vraagt om een multidisciplinaire en langdurige inspanning. Een aanpak is alleen effectief als we op terreinen van defensie, diplomatie, ontwikkelingssamenwerking, politie, justitie en handel gecoördineerd optreden. Het volstaat niet om 'aan één knop te draaien'. Omdat de geïntegreerde benadering zo'n belangrijk uitgangspunt is, sluit de eerder genoemde Kamerbrief dan ook af met: "Dit kabinet is voornemens om de vooruitstrevende rol van Nederland op het gebied van de geïntegreerde benadering te behouden en verder uit te bouwen." Een mooi uitgangspunt: wederom Nederland als gidsland.

Waarom val ik u lastig met deze zaken uit het verleden? Om de volgende reden. Op 29 en 30 november jl. is de vijfde EU-Afrika top gehouden in Abidjan (Ivoorkust). Nederland was op de top vertegenwoordigd in wat in de media een 'zware delegatie' werd genoemd. Het Ministerie van Algemene Zaken gaf het volgende persbericht hierover uit. "Minister-president Rutte is woensdag 29 november 2017 aanwezig bij de vijfde EU-Afrika Top in Abidjan, Ivoorkust. Op de top wordt onder meer gesproken over handel, terrorisme, klimaat en migratie. Minister Zijlstra van Buitenlandse Zaken en minister Kaag voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking zijn ook aanwezig bij de top."
Als ik dit persbericht afzet tegen het hierboven geschetste kabinetsbeleid, rijzen er bij mij enkele vraagtekens. Als regering stel je dat de geïntegreerde benadering een speerpunt is en dat defensie en justitie betrokken moeten worden, omdat het niet volstaat aan één knop te draaien. Waarom werden dan alleen Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking door hun bewindslieden vertegenwoordigd in Abidjan? Waar waren die andere twee ministers? Met andere woorden: waar was 'Nederland-gidsland' tijdens de top?
Toen ik de zaterdag na de top in NRC las dat iedereen in Abidjan het er over eens was dat de instabiele veiligheidssituatie in Libië de belangrijkste oorzaak is van de vluchtelingencrisis rondom de Middellandse Zee, werden mijn vraagtekens alleen maar groter. Een hoge Ivoriaanse ambtenaar vertelde namelijk dat wat hij miste tijdens de top het dieper nadenken was over wat er nu werkelijk moet gebeuren. En dat is de stabilisering van Libië. Als Defensie op dezelfde prominente wijze als Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking vertegenwoordigd was geweest op deze top, had men deze verdiepingsslag misschien wel kunnen maken. Dan had men in ieder geval aan meer dan één knop kunnen draaien.
Maar ja, zo is het niet gegaan. Mooie woorden op papier blijken niet uit de verf te komen in de praktijk. Dan blijft de regering steken in een 2D-benadering. Logisch dat dan de diepgang ontbreekt.

Verder in dit nummer

De voorzitter van de KNV 'Ons Leger', luitenant-generaal b.d. Peter Striek, schrijft op de bladzijden 4 - 6 onder de titel **'Le roi est mort, vive le roi'** over de gevolgen van het mortierongeval in Mali, de regeringswisseling en de hoogte van ons defensiebudget. Daarna geeft onze medewerker Kees Homan op de bladzijden 7 - 10 een analyse van de politieke situatie op de Balkan in **De zwakke onderbuik van Europa**. Dit is niet de enige regio die hij beschouwt, want op de bladzijden 17 en 18 neemt hij u in zijn column met de titel **Xi Jinping: einde van het collectieve leiderschap** mee naar China. Dit najaar oefende de vuursteun in Duitsland. Onze medewerker Gertjan van der Wal schrijft hierover op de bladzijden 11 en 12 in **Fire support teams scherpen in Baumholder vaardigheden aan; Griffin Strike biedt unieke vuursteunmix**. Op de twee volgende bladzijden (13 en 14) kunt u de bijdrage van onze andere columnist, László Marácz, lezen. De titel van zijn column, **Nationalistisch Oekraïne raakt geïsoleerd**, spreekt voor zich. Een onderwerp van totaal andere aard staat op de bladzijden 15 en 16. Onze medewerker Jan van den Berg schrijft daar over de activiteiten van onze krijgsmacht in het vierde domein in **Nederlandse krijgsmacht ontwikkelt nieuwe capaciteiten in de ruimte**. Op bladzijde 19 van dit nummer recenseert uw hoofdredacteur het boek Thank You for Your Service onder de titel **In je hoofd gaat de oorlog door**. Tot slot kunt u op de laatste bladzijde (20) van dit nummer het **Defensienieuws** vinden.

Foto cover: Een PzH2000 NL in actie op het oefen- en schietterrein Baumholder tijdens oefening Griffin Strike 2017.

'Le roi est mort, vive le roi' ...

Luitenant-generaal b.d. Peter Striek
Voorzitter van de Koninklijke Nederlandse Vereniging 'Ons Leger'

De titel is een gezegde dat aangeeft dat de machtsoverdracht naar de nieuwe koning heeft plaats gehad. De afgelopen maand hebben we minister van Defensie Hennis zien aftreden en is de nieuwe minister Bijleveld beëdigd.

Minister Hennis en Commandant der strijdkrachten generaal Middendorp namen hun verantwoordelijkheid. Foto: MinDef

'Le roi est mort'
Jeanine Hennis nam haar ministeriële verantwoordelijkheid voor het dramatische ongeval met een mortier in Mali, waarbij twee militairen sneuvelden en een derde militair ernstig gewond raakte. Het is duidelijk dat er fouten zijn gemaakt bij het beheer van de mortiergranaten en de medische zorg was niet op orde. Maar enig verband met de draconische bezuinigingen op Defensie gedurende de afgelopen 20 à 25 jaar werd en wordt categorisch ontkend.

Ten onrechte
Want in die achtergelegen periode is de krijgsmacht met meer dan 20.000 functies gekrompen. Iedere keer ging dit gepaard met ingrijpende reorganisaties op een moment dat de voorgaande reorganisatie nog niet was uitgevoerd. Op dit moment zijn er ongeveer 6.000 vacatures bij Defensie. Het zou dus zo maar kunnen dat ook in de sector munitieaanschaf, -beproeving, -opslag, enz. op personeel is bezuinigd. Zoals in vele sectoren van de krijgsmacht moeten dan taken met minder personeel worden uitgevoerd. Dat leidt dan vaak tot het stellen van prioriteiten. Hebben de mortiergranaten daardoor misschien geen prioriteit gehad en/of was de vereiste expertise verdwenen?

Aanschaf in allerijl
In 2006 werden eenheden van de luchtmobiele brigade ingezet in Afghanistan. Elke luchtmobiele compagnie beschikt organiek over een mortiergroep. Omdat door de bezuinigingen de munitievoorraad voor de 60mm mortieren niet aanwezig was of niet op peil, moesten in allerijl mortiergranaten worden aangeschaft. Die werden toen besteld in de VS. Vanwege de tijdsdruk en omdat de Amerikanen die granaten ook gebruikten in Afghanistan, werd wellicht verzuimd om die partijen te beproeven.

In allerijl werden mortiergranaten aangeschaft voor gebruik in Afghanistan. Foto: MinDef

Na beëindiging van de missie in Afghanistan zijn die mortiergranaten in 2010 weer in Nederland opgeslagen en er zijn kennelijk niet alsnog controles en proeven uitgevoerd.
Zo'n vier jaar later zijn de granaten weer vervoerd naar Mali waar eenheden van de luchtmobiele brigade werden ingezet en waar tijdens een oefening met de mortieren het dramatische ongeval plaats had in juli 2016. De opslag van de granaten bij tropische temperaturen en vochtproblemen lijken er uiteindelijk toe te hebben geleid dat de desbetreffende granaat vroegtijdig ontplofte in de schietbuis van de mortier.

Togolees hospitaal
De Onderzoeksraad voor Veiligheid constateert voorts dat de medische zorg in het inzetgebied niet in orde was. Het zogenaamde *role-2* hospitaal werd verzorgd door een Togolese eenheid in Kidal waar niet alles verliep conform Nederlandse geneeskundig militaire richtlijnen.
Waarom was er eigenlijk geen Nederlands *role*-2 hospitaal uitgezonden naar Mali? Omdat de krijgsmacht toen en nu de capaciteit mist om zo'n hospitaal gedurende meerdere rotaties uit te zenden. De oorzaak daarvan moet wel degelijk gezocht worden bij de jarenlange bezuinigingen.

Waarom was er eigenlijk geen Nederlands role-2 hospitaal uitgezonden naar Mali?

Een role-2 hospitaal. De krijgsmacht mist de capaciteit om dit gedurende meerdere rotaties uit te zenden. Foto: MinDef

Waarom actief in Mali?
De vraag is dan opportuun waarom Nederland gelet op de financiële en personele beperkingen, eigenlijk deel nam aan de MINUSMA-missie in Mali? Aanvankelijk had Nederland niet gereageerd op verzoeken van de VN om deel te nemen aan deze missie. Maar omdat deze VN-vredesmissie onder leiding stond van Bert Koenders (PvdA), werd in Den Haag door de PvdA stevig gelobbyd voor een Nederlandse bijdrage.
Bovendien wilde het Kabinet toen al een zetel in de VN-Veiligheidsraad in 2017 bemachtigen. Daarbij zou deelname aan de VN-missie in Mali goed kunnen helpen.

De VN Veiligheidsraad bestaat uit vijf permanente leden en tien wisselende leden. Elk jaar wordt de helft van deze wisselende leden opnieuw gekozen door de algemene vergadering van de VN. Roulerende staten worden voor twee jaar aangesteld. Het was dus duidelijk een politiek belang voor de voormalige minister van Buitenlandse Zaken persoonlijk en de Nederlandse regering op langere termijn. Bedoelde Bert Koenders dat ook toen hij tijdens een interview naar aanleiding van het rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid nogal kribbig stelde dat de politiek bepaalt of Nederland deelneemt aan een missie en niet de militairen? Von Clausewitz bedoelde destijds met 'politiek' echter de regering en zeker niet persoonlijke belangen.

Verantwoordelijkheid
De minister van Buitenlandse Zaken is overigens verantwoordelijk voor het buitenlands beleid. Het veiligheids- en defensiebeleid zijn daarvan afgeleid. Het ligt dus voor de hand dat dhr. Koenders als eerste de ministeriële verantwoordelijkheid had moeten nemen.
Samenvattend kan gesteld worden dat er een duidelijke relatie is tussen het mortierongeval en de ingrijpende bezuinigingen van de laatste 20, 25 jaar. Hiervoor zijn verscheidene achtereenvolgende kabinetten en de politieke partijen die met de jarenlange bezuinigingen op Defensie hebben ingestemd, verantwoordelijk. Voor het dramatische mortierongeval in Mali kan dan ook niet alleen de minister van Buitenlandse Zaken of die van Defensie verantwoordelijk worden gesteld. Eigenlijk is hier sprake van een verantwoordelijkheid van het gehele kabinet. Dat had als geheel de politieke verantwoordelijkheid moeten nemen.

Binnen het ministerie van Defensie heeft ook de Commandant der Strijdkrachten zijn functie ter beschikking gesteld omdat hij het gevoel had dat er aan zijn integriteit werd getwijfeld. De Secretaris-generaal, als hoogste ambtenaar binnen Defensie, staat aan het hoofd van de bestuursstaf. Hij geeft leiding aan de Defensiestaf, vier hoofddirecties, het Commando Dienstencentra en de Defensie Materieelorganisatie. De Commandant der Strijdkrachten staat aan het hoofd van de Defensiestaf en staat op hetzelfde bestuurlijke niveau als de andere directies binnen de bestuursstaf en is als zodanig niet verantwoordelijk voor de verwerving van munitie en het beheer ervan.
De Secretaris-generaal zou als eindverantwoordelijke voor de tekortkomingen bij het beheer van de mortiergranaten hebben moeten opstappen i.p.v. de Commandant der Strijdkrachten.

In maart dit jaar waarschuwde minister Hennis nog dat er zeker € 2,5 miljard bij moest om "achterstallig onderhoud" te doen. Premier Rutte, van dezelfde VVD, vond toen € 1 miljard voldoende.
Er hadden vele koppen kunnen rollen, maar alleen Jeanine Hennis nam haar ministeriële verantwoordelijkheid. "*Le roi est mort*, …".
Inmiddels is de nieuwe minister Bijleveld beëdigd: *vive le roi*.
Met het nieuwe kabinet starten we een nieuwe ronde met nieuwe kansen.

Er is een duidelijke relatie tussen het mortierongeval en de ingrijpende bezuinigingen van de laatste 20, 25 jaar

De VN-missie in Mali stond destijds onder leiding van Bert Koenders.
Foto: MINUSMA, Marco Dormino

Minister van Defensie Bijleveld met haar Amerikaanse collega Mattis.
Foto: MinDef

Adviesraad Internationale Vraagstukken
In maart 2017 stelt de Adviesraad Internationale Vraagstukken dat de regering een heel positief beeld over de krijgsmacht geeft. Het tegendeel is echter het geval: de staat van de krijgsmacht is zeer zorgwekkend (de adviesraad zei dit overigens ook al in 2012). De basisgereedheid van de krijgsmacht zou op zijn vroegst pas in 2021 weer op orde kunnen komen. De Raad is dan ook van mening dat we de financiële afspraken van de NAVO-top in Wales in 2014 serieus moeten nemen. Van 2014 t/m 2018 zou Nederland dan op het gemiddelde van de Europese bondgenoten moeten komen om uiteindelijk in 2022 de 2% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) te bereiken.
Als het gaat over het percentage van het BBP dat Nederland uitgeeft aan de krijgsmacht heb ik er al eerder op gewezen (en nu doet ook oud-minister van Defensie Joris Voorhoeve dat) dat een deel van het defensiebudget in vergelijking met de bondgenoten niet thuis hoort in dat budget. Hierbij valt te denken aan: wachtgelden en pensioenen, BTW-afdracht, de beveiliging op Schiphol. En nu lees ik in het nieuwe regeerakkoord dat het Nederlandse deel van het budget voor de Kustwacht over gaat naar Defensie. Daarmee stijgt het defensiebudget en dus ook het percentage van het BBP cosmetisch.

De Adviesraad Internationale Vraagstukken stelt dan ook dat in 2015 het percentage van het BBP in werkelijkheid niet uitkwam op 1,09% maar slechts op ca. 0.7%. In de komende jaren lopen de extra investeringen van het kabinet in Defensie op tot ruim € 1,5 miljard in 2021. Dan geven we ca. € 10,5 miljard uit aan Defensie. Uitgaande van een BBP van ongeveer € 780 miljard, zou het defensiebudget dan uitkomen op 1,3%. Trekken we daar de niet rechtstreeks aan Defensie gerelateerde uitgaven van af, dan komen we in 2021 uit op ongeveer 1% van het BBP. In 2022 halen we dus zeker niet de 2% van het BBP voor Defensie. Voor alle duidelijkheid, dan zou het budget voor Defensie uit moeten komen op bijna € 16 miljard in plaats van € 10,5 miljard.
Ik vraag me af hoe serieus we de toezegging van de regeringsleiders van de NAVO-bondgenoten moeten nemen toen zij in 2014 in Wales afspraken hun defensiebudget naar 2% van het BBP te laten groeien. Mede omdat we voor het waarborgen van onze vrede, veiligheid en welvaart afhankelijk zijn van onze bondgenoten en bovendien een rijk en welvarend land zijn, moeten we ons schamen dat we niet onze 'contributie' betalen.

Regeerakkoord
In het nieuwe regeerakkoord lees ik ook dat het budget van Ontwikkelingssamenwerking in 2021 weer op 0,7% van het Bruto Nationaal Inkomen (BNI) komt ("minus €1,4 miljard"). Bovendien blijft, volgens datzelfde regeerakkoord, het budget gekoppeld aan de ontwikkeling van het BNI.
Het percentage van 0,7% vraagt de VN van haar leden. De meeste leden dragen (veel) minder bij. Nederland daarentegen, heeft zelfs een aantal jaren méér dan gevraagd bijgedragen: 0,8%. Waarom gaan we hier niet op het gemiddelde van alle VN-leden zitten: ca. 0,4%? Dat doen we toch ook als het gaat om de bijdrage aan de NAVO?
In het nieuwe regeerakkoord staat ook dat aan het budget van Ontwikkelingssamenwerking incidenteel extra middelen kunnen worden toegevoegd van in totaal € 1 miljard. Is hier een relatie met onze zetel in de VN-Veiligheidsraad?

Volgens het regeerakkoord komt het budget voor ontwikkelingssamenwerking in 2021 weer op 0,7% van het BNI. Foto: Flickr, MinBuZa

In de afgelopen periode is het vertrouwen in Defensie als werkgever sterk afgenomen

We moeten dan ook gewoon onze 'contributie' voor veiligheid betalen

Hoe verder?
Gelet op de ontwikkeling van het defensiebudget in de komende jaren en het ontstane achterstallige onderhoud, moeten de krijgsmachtdelen zich op korte termijn met hoge prioriteit richten op het herstel van de basisgereedheid. Daar is minimaal vier of vijf jaar voor nodig. Voor het eerder vastgestelde budget van € 9,2 miljard bestaan natuurlijk al plannen, inclusief voor investeringen voor de aanschaf van de Joint Strike Fighter (JSF). In 2018 komt er ca. € 900 miljoen bij op de begroting van Defensie. Voor € 400 miljoen daarvan kondigden de nieuwe bewindslieden al aan dat die vooral gaan naar het herstellen van de basisgereedheid. Zo zal de capaciteit van de Explosieven Opruimingsdienst en de militaire geneeskundige ondersteuning worden uitgebreid. Ook zal de eerder uitgestelde aankoop van nieuwe drones (Reaper) opnieuw op de agenda worden gezet. Ook de reservedelenvoorraad en de munitievoorraden voor alle aanwezige wapensystemen zullen moeten worden vergroot. Bij het verwerven van munitie moet worden opgemerkt dat daarvoor enkele jaren nodig zijn omdat leveranciers die meestal niet 'op het schap gereed hebben liggen' en er bovendien een heel grote investering voor nodig is; veel meer dan € 400 miljoen.
In dat kader is het opvallend dat de nieuwe Commandant der Strijdkrachten ook de aankoop van een nieuw bevoorradingsschip aankondigde binnen die € 400 miljoen. Waren daar al plannen voor en heeft dat een hoge prioriteit bij het herstel van de basisgereedheid?

Nà deze kabinetsperiode (na 2021) weten we niet of de stijgende lijn van het defensiebudget zich zal doorzetten. Maar ook dan zullen we heel voorzichtig moeten zijn met grote en nieuwe investeringen zolang we niet over een budget kunnen beschikken dat ca. 2% van het groeiende(!) BBP uitmaakt. De gretigheid van de Koninklijke Luchtmacht om meer JSF'n te willen aanschaffen en de door de nieuwe Commandant der Strijdkrachten genoemde vervanging van onderzeeboten, M-fregatten en mijnenjagers vallen m.i. meer onder *wishfull thinking* dan gevoel voor realiteit.
Bij grote en nieuwe investeringen moet de door NAVO uitgegeven lijst van *shortcomings* leidend zijn en reële mogelijkheden voor bi- of multinationale samenwerking moeten verder worden onderzocht.

Een groot probleem bij het herstellen van de basisgereedheid is de vulling van de ca. 6.000 vacatures. Bij economische groei en welvaart biedt de arbeidsmarkt ruimere mogelijkheden voor jonge mannen en vrouwen. In de afgelopen periode is het vertrouwen in Defensie als werkgever sterk afgenomen. Het wordt de hoogste tijd om het imago van Defensie weer op te krikken. We hebben destijds gekozen voor een beroepsleger. Dat houdt echter ook in dat onze veiligheid afhankelijk is geworden van de arbeidsmarkt. Zonder concurrerende arbeidsvoorwaarden geen veiligheid.

Een groot probleem is het vullen van ca. 6.000 vacatures. Foto: LinkedIn

De zwakke onderbuik van Europa

Mr. drs. C. Homan

Vrijwel onopgemerkt tekent zich in de westelijke Balkan een nieuwe Russische frontlijn af. Hoewel in Macedonië een NAVO- en EU-gezinde regering in juni jl. aantrad en Montenegro dezelfde maand het nieuwste lid werd van de NAVO, poogt Rusland de pro-Westerse staten met NAVO- en EU-aspiraties te destabiliseren. Dat geldt in het bijzonder voor Bosnië-Herzegovina.

Europa kijkt bezorgd naar deze regio. Het economisch zwakke gebied kent een lange geschiedenis van geweld en etnische zuiveringen. Maar nu dreigt deze regio zich weer te manifesteren als een potentiële crisishaard en politieke speelbal van rivaliserende mogendheden.
De EU buitenlandchef, Federica Mogherini, wees tijdens een rondreis op de westelijke Balkan erop, dat het gebied 'in het hart van Europa' ligt. Gaat het daar mis, dan heeft iedereen daar last van. "Vrede op de Balkan is vrede in Europa", zei ze in Servië.
Wat de regio parten speelt is, dat - naast de economische uitdagingen - zij van oudsher een lappendeken is van diverse tussen elkaar levende etnische en religieuze groepen. De EU kampt echter al met vele dreigingen. Een nieuwe uitslaande brand op de Balkan zou de EU waarschijnlijk moeilijk het hoofd kunnen bieden. Het navolgende beschrijft in het kort de situatie in enkele Balkanlanden.

Bosnië-Herzegovina kent een lange geschiedenis van geweld en etnische zuiveringen

Federica Mogherini en EU-Commissaris Johannes Hahn met de leiders van de westelijke Balkanlanden. Foto: EU

Servië
Servische nationalisten voelen zich echter meer verbonden met Rusland dan de EU en roeren zich steeds sterker. Zij willen juist nauwere banden met de Russen - het Slavische broedervolk. De Servische nationalisten zijn het dan ook niet eens met de EU-koers van de regering van premier Aleksandar Vucic. Servië is in beginsel een passende bondgenoot voor Rusland. De twee landen hebben historische en culturele banden. Bovendien verwierf Rusland veel populariteit in Servië door tegenstander te zijn van de NAVO-interventie in 1999. Bijna tweederde van de Serven beschouwt de NAVO als een bedreiging. Hoewel het Westen vier keer meer dan de Russen investeert in Servië, zien de Serven Rusland toch als hun voornaamste handelspartner.

Servië beseft dat Moskou niet wil dat de Balkanlanden lid worden van EU of NAVO. Het land ziet de Balkanlanden tevens als Slavische en orthodoxe broederstaten en dus behorend tot de Russische invloedssfeer. EU-diplomaten denken dat Rusland het in zijn verzet ook niet alleen laat bij woorden. Volgens hen is dit land aan het stoken in de regio met als doel deze te destabiliseren en pro-Europese regeringen en politici te dwarsbomen.
Rusland heeft ook militaire uitrusting aan Servië geleverd, waaronder 6 MIG-29 straaljagers met moderne raketten, radar en verbindingssystemen, evenals tanks en gepantserde verkenningsvoertuigen. Gezamenlijke oefeningen met Rusland genieten brede steun onder de Serven.

Het verlies van de Servische provincie Kosovo voelt als een diepe wond, die het ultranationalisme en revanchisme in Servië alleen maar voedt. Een opsplitsing van Kosovo, waarbij de Servische minderheid zich bij Servië aansluit, staat nog steeds op het verlanglijstje. De premier van Servië, Vucic, staat dan ook bekend als voorstander van een Groot-Servië. Daarmee zou echter een einde komen aan de hierna te behandelen Federatie van Bosnië-Herzegovina.

Servische nationalisten willen nauwere banden met de Russen

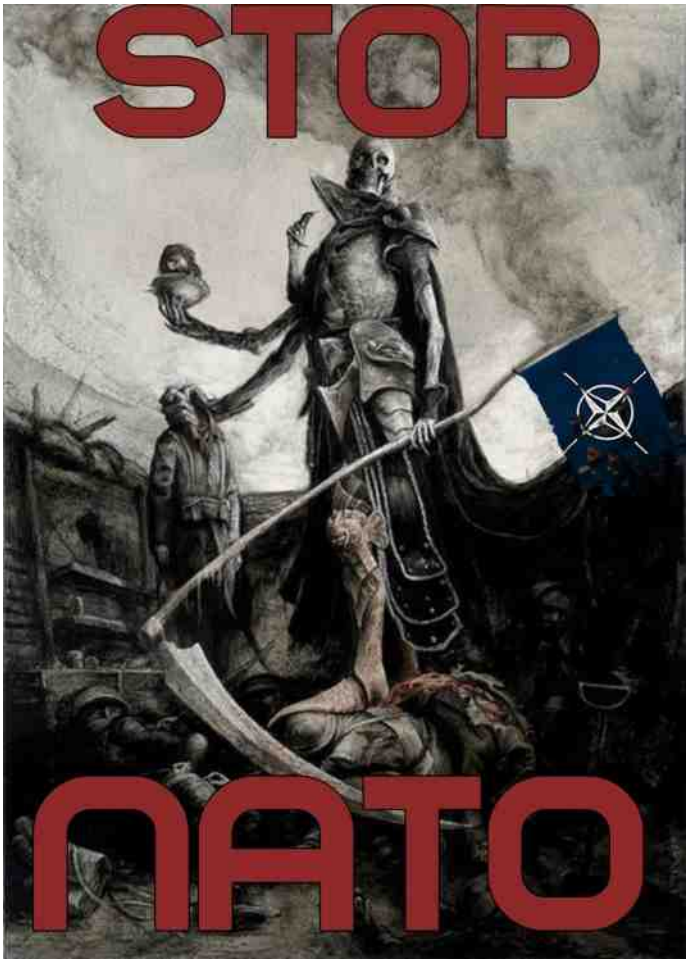

Veel Serven beschouwen de NAVO als een bedreiging. Foto: Jar2

Bosnië-Herzegovina
In Bosnië woedde in 1992-1995 een bloedige burgeroorlog tussen de daar woonachtige Bosniakken (moslims), Serviërs en Kroaten. Dit conflict ging voornamelijk over de vraag of Bosnië in de Joegoslavische Federatie zou blijven of dat het onafhankelijk zou worden.
De Dayton-akkoorden in 1995 creëerden twee separate entiteiten: Een Bosniak-Kroatische Federatie in Bosnië-Herzegovina en de Bosnisch-Servische Republiek Srpska, ieder met hun eigen president, regering, parlement, politie en andere lichamen. Het is nu een diep verdeeld land dat een politiek-religieuze lappendeken is geworden. De drie belangrijkste etnische groepen – de Kroaten, de Serven en de Bosniakken – kregen allemaal hun eigen federaties of deelrepubliek. Samen vormen ze echter slechts op papier een natie.

Critici van Dayton zeggen dat de entiteiten die het creëerde vrijwel zelfstandige staten zijn en dat de akkoorden het separatisme en nationalisme ten koste van integratie versterkten. Zo bleef de bibliotheek in de hoofdstad van Bosnië-Herzegovina, Sarajevo, jarenlang dicht omdat de verschillende groepen ruzie hadden over de betekenis van het woord 'nationaal'.
Boven deze entiteiten is een centrale regering en roterend presidentschap, beide in Sarajevo gevestigd. Aanvullend bestaat het district Brcko, een zelfbesturend administratieve eenheid opgericht als een neutraal gebied, geplaatst onder gezamenlijk Servisch, Kroatisch en Bosniak gezag.
Dayton vestigde ook de Office of the High Representative. De Office-vertegenwoordiger is het hoogste gezag in de staat, die de regeringen van de entiteiten kan dwingen zich te schikken naar de termen van de vredesovereenkomst en de constitutie van de staat.
De NAVO maakte in 1995 een eind aan de Joegoslavië-oorlog. De vrede kwam, maar de spanningen bleven. De leider van de Bosnische Serven, Milorad Dodik wil bovendien een referendum over de onafhankelijkheid van zijn regio, de Republika Srpska. Rusland steunt dit controversieel referendum van Bosnische Serven, dat de weg bereidt voor afscheiding. Het is alsof de ellende zomaar weer opnieuw zou kunnen beginnen. Bosnië-Herzegovina is echter fors verdeeld met de Republika Srpska wat scheiding betreft.

Bosnië-Herzegovina heeft haar toezegging zich bij de NAVO te voegen bevestigd. Dit tegen het bezwaar van de Bosnische Serven die onder controle van Belgrado staan. Bosnië-Herzegovina verwierp een Russisch "*agreement of understanding*" voor gezamenlijke acties in geval van calamiteiten.
In Bosnië-Herzegovina is de militaire vredesmacht EUFOR (European Union Force) nog aanwezig; 600 man sterk. Door de oorlog is de infrastructuur en economie van Bosnië-Herzegovina vrijwel vernietigd. Het gebied heeft het hoogste werkloosheidspercentage in Europa. Politieke instabiliteit en de reputatie van corruptie schrikken buitenlandse investeringen af.

Republika Srpska
Uitgebreider wordt nu ingegaan op de reeds genoemde Republika Srpska. Milorad Dodik, president van de Republika Srpska, heeft inspanningen om de centrale regering in Sarajevo effectiever te maken gedwarsboomd. Hij heeft herhaaldelijk verkondigd de Republika Srpska van Bosnië-Herzegovina af te scheiden. Daarnaast hebben sommige etnische Kroatische leiders in het gebied geroepen om meer autonomie voor de Kroaten binnen Bosnië-Herzegovina, onder dreiging van een verdere fragmentatie van het land.
Zo brengt etnisch nationalisme de fragiele vrede in Bosnië-Herzegovina in gevaar. Dit werd weer eens duidelijk dankzij het vorig jaar gehouden referendum in de Republika Srpska over een nationale feestdag op 9 januari. Op die dag in 1992 stichtten de inwoners van Srpska hun nieuwe Republika en verkozen ze de latere oorlogsmisdadiger Radovan Karadžic tot hun president. Ondanks de genocide in bijvoorbeeld Srebrenica, is 9 januari in Srpska altijd een feestdag gebleven. Lange tijd werd dat gedoogd, tot een rechter in Sarajevo eerder dit jaar stelde dat de viering racistisch is. President Dodik, een nationalistische hardliner, reageerde daar fel op. Het is volgens hem niet aan een rechter in Sarajevo om een feestdag te verbieden, maar aan zijn eigen volk. Zijn oplossing: een referendum.
Net als hun president kozen ook de inwoners van Srpska met grote meerderheid vóór hun feestdag, vóór de eigen autonomie: 'Leve de Republika Srpska!'. Buurlanden als Kroatië en Servië hadden gewaarschuwd voor de mogelijke gevolgen van die beslissing, evenals de Verenigde Staten en de Europese Unie. De vrede in Bosnië-Herzegovina is zo fragiel, zo was de boodschap, dat het hoogst onverstandig is elkaars gezag te ondermijnen.
Dodiks droom is echter ooit een onafhankelijk Srpska te besturen, zonder inmenging vanuit de hoofdstad Sarajevo van islamitische Bosniakken of

In Bosnië-Herzegovina is de militaire vredesmacht EUFOR nog aanwezig. Foto: Bundesheer.at

Bosnië-Herzegovina is nu een diep verdeeld land dat een politiek-religieuze lappendeken is geworden

Het ultieme doel van Dodik is een onafhankelijke Republika Srpska. Foto: Wikimedia, MoserB

Dodiks droom is ooit een onafhankelijk Srpska te besturen

rooms-katholieke Kroaten. Vrijwel iedereen heeft dit referendum dan ook beschouwd als de opmars tot een referendum over onafhankelijkheid. Het gehouden referendum in de Republika Srpska werd niet ondersteund door Servië vanwege haar ambitie lid van de EU te worden.
Eigenlijk kreeg Srpska alleen volledige ruggensteun voor deze raadpleging van de Russische president Vladimir Poetin, die vlak voor het referendum Dodik nog ontving in Moskou in de hoop zijn invloedssfeer op de Balkan te vergroten. "Wij vinden dat het volk van de Republika Srpska het recht heeft zich uit te spreken over dit soort vitale onderwerpen", was de daarbij de Russische bewoording.
Niettemin heeft de EU heeft economisch veel meer te bieden dan Rusland. Het probleem is alleen dat tal van EU-landen uitbreidingsmoe zijn geworden. "Niemand zit te wachten op uitbreiding. Wel samenwerken, maar niet uitbreiden", zei premier Rutte.
Het 'Europees perspectief' waarover de Europese leiders het hebben en dat moet bijdragen aan stabilisering van de Balkan, boet daarmee aan geloofwaardigheid in. Europa loopt het risico dat het uiteindelijk in zijn eigen staart bijt.

Kosovo

In 1999 woedde de Kosovo-oorlog. De Kosovaren scheidden zich met militaire steun van de NAVO af van Servië. In 2008 riep het land de onafhankelijkheid uit, maar Servië weigert die (evenals een aantal andere landen) te erkennen. Rusland heeft door gebruik te maken van zijn vetorecht in de VN Veiligheidsraad, Kosovo zijn officiële status onthouden.
Kosovo worstelt met problemen op het gebied van behoorlijk bestuur. Geregeld zijn er spanningen en incidenten, vaak rond de Servische minderheid in Kosovo. De Kosovaarse regering sloot pas een grensakkoord met Servië, maar de oppositie blokkeert hierover een stemming in het parlement, omdat de overeenkomst voorziet in meer macht voor de etnische Serviërs in Kosovo.
Serven in Kosovo bouwden een muur ten noorden van de rivier Ibar in Mitrovica en dreigden zich af te scheiden. Zij bedekten de muur met posters van Vladimir Poetin. Rusland is eveneens spanningen in Kosovo aan het aanstoken. Belgrado stuurde een in Rusland gefabriceerde locomotief naar Mitrovica voorzien van de in vele talen gestelde opschriften 'Kosovo is Servië'. Russische media vergrootten de spanningen met anti-NAVO propaganda.
KFOR (Kosovo Force) is uit veiligheidsoverwegingen met ruim 6.000 militairen nog in Kosovo aanwezig.

Servië weigert de onafhankelijkheid van Kosovo te erkennen.
Foto: Wikimedia, Krzysztof Dudzik

De Kosovaren scheidden zich met militaire steun van de NAVO af van Servië

Etnische Albanezen demonstreren in Macedonië. Foto: pravoslavie.ru

Albanië
De NAVO- en EU-lidstaat Albanië heeft fundamentele politieke scheidslijnen waarin politieke en clanrelaties verstrengeld zijn in een web van wraak en corruptie. Drugshandel en witwassen van geld floreren in deze omgeving. De Albanese premier heeft onlangs het vooruitzicht van Groot-Albanië opgeroepen, waarmee hij de Albanese secessionisten in het naburige Macedonië hoop gaf.
Albanië biedt bases aan om de luchtoperaties en terrorismebestrijdingsactiviteiten van de NAVO te intensiveren.

Macedonië
Macedonië was vijftien jaar geleden het toneel van een burgeroorlog tussen de meerderheid van de bevolking en etnische Albanezen. Ook in dit land dreigen oude conflicten te herleven. De pro-Russische president Gjorge Ivanov weigerde in te stemmen met een door een sociaaldemocratische oppositieleider geleide coalitie, waar ook etnische Albanezen, in ruil voor erkenning van het Albanees als officiële taal, deel van zouden uitmaken. Onder Westerse diplomatieke druk heeft Ivanov echter hierin toegestemd. De huidige sociaal-democratische regering, onder leiding van Zoran Zaev, beschikt dan ook samen met steun van etnische Albanese partijen over een meerderheid in het parlement. Het Russische ministerie van Buitenlandse Zaken beschuldigt de EU en VS ervan separatistische Albanese bewegingen te steunen.
Recente polls laten zien dat de meeste Macedoniërs zich sneller in de toekomst voor hulp wenden tot Rusland dan tot het Westen, omdat zij de betrokkenheid van Westerse regeringen betwijfelen.
Rusland steunt stilzwijgend de oppositionele VMRO partij van Nicola Gruevski, die zich in toenemende mate anti-Amerikaans en anti-EU opstelt. De meest Slavische staat in de regio, Macedonië, kampt bovendien met een Russische desinformatiecampagne.

Rusland
Een bijzondere rol vervult Rusland in de westelijke Balkan. Het opstoken van spanningen in Servië, Montenegro, Bosnië-Herzegovina en Macedonië biedt Rusland een gemakkelijk en goedkoop middel om haar invloed te vergroten en het Westen af te leiden.
Poetin streeft op cynische wijze na zijn invloed in de Balkan uit te oefenen en streeft hierbij Russisch eigenbelang na. Hij verkondigt Slavische en Orthodoxe solidariteit en beschouwt de Balkan als een kwetsbare onderbuik van het Westen, rijp voor bemoeienis.
Het huidige doel van de Russische Balkanpolitiek is het strategische centrum in de regio, Bosnië-Herzegovina, in de Russische invloedssfeer te trekken.
Twee belangrijke factoren bepalen grotendeels het Russische plan voor Bosnië-Herzegovina. De eerste is de langdurige relatie van het Kremlin met Milorad Dodik, die zich, zoals eerder is opgemerkt, wil afscheiden van de Bosniak-Kroatische Federatie.
De tweede is de groeiende relatie tussen Moskou en Dragon Covic, het Kroatische lid van het drie persoonspresidentschap en hoofd van de Kroatische Democratische Unie van Bosnië-Herzegovina. Dit is een uitloper van die unie, de huidige regerende partij in Zagreb. Het is moeilijk Covic los te zien van zijn geestverwanten in Zagreb. De in Kroatië regerende Kroatische Democratische Unie heeft nooit zijn irredentistische claims helemaal opgegeven op regio's in Bosnië-Herzegovina met een Kroatische meerderheid. De Kroatische Democratische Unie in Bosnië-Herzegovina opereert als een politieke medestander voor Zagreb.
Voor Covic dient Dodik's absolute controle in de Republika Srpska als een model voor zijn eigen streven om een 'derde entiteit' in Bosnië-Herzegovina te stichten – een ogenschijnlijk Kroatisch mono-etnische entiteit.
Het Russische doel is inmiddels simpel: houd Bosnië-Herzegovina uit de NAVO en de EU. Moskou wil dat het land een gefragmenteerd mandje blijft in het hart van Europa. Een met de NAVO verbonden Bosnië-Herzegovina is een banvloek voor Banja Luka (Republika Srpska) en Moskou. Zij zullen alles doen dit te voorkomen. Dus Rusland is een kampioen van zowel de Kroatische als Servische nationalistische ambities in Bosnië-Herzegovina.

Het Russische doel is: houd Bosnië-Herzegovina uit de NAVO en de EU

Dodik (links) en Poetin hebben al lang een goede relatie. Foto: en.kremlin.ru

Toetreding tot de EU blijft voor Balkanlanden een moeilijk streven

De VS en Europa zouden meer betrokken moeten zijn bij de westerse Balkan; hier ontvangt voormalig vice-president Joe Biden de Servische premier Aleksandar Vucic. Foto: washington.mfa.gov.r

Tot slot
Gezien de instabiele situatie in de westelijke Balkan zouden de Verenigde Staten en de EU de Russische assertieve politiek moeten beantwoorden door hun economische en diplomatieke contacten te intensiveren. Dit kan helpen de fragiele staten in de Balkan te stabiliseren. Maar hiernaast zijn vooral economische hervormingen noodzakelijk.
De economische steun van Rusland voor de westelijke Balkan is duidelijk afgenomen. Zo is het aandeel van Rusland in de buitenlandse handel, investeringen, kredieten, en afdrachtstromen de laatste jaren sterk verminderd. Economische stagnatie, lage olieprijzen en nieuwe prioriteiten in het Midden-Oosten en de Pacific hebben de Russische belangstelling voor de Balkan verminderd. Maar dit betekent niet dat de regio irrelevant is geworden. De historische populariteit die Moskou geniet in de regio is een handig en weinig kostend tegenwicht tegenover het Westen.
De meeste mensen op de Balkan zijn echter voorstander van de pro-Amerikaanse denkbeelden en delen de Europese waarden. Maar ze zijn wel teleurgesteld in de nog niet vervulde verwachtingen die het Westen heeft gewekt. De Verenigde Staten en de EU kunnen de Russische uitdaging effectiever het hoofd bieden door meer betrokkenheid bij de regio. De EU kan er niet van uitgaan dat *business as usual* stabiliteit en economische hervormingen in de Balkan zullen creëren. Integratie met steun van de EU zou voor de hand liggen in deze economisch achtergebleven en intern verdeelde regio. Toetreding tot de EU blijft voor Balkanlanden een moeilijk streven. Het vereist dat de instrumenten van toetreding gecombineerd worden met economische perspectieven en politieke duidelijkheid om de Russische invloed te minimaliseren.

Fire support teams scherpen in Baumholder vaardigheden aan

Griffin Strike biedt unieke vuursteunmix

Tekst: Gertjan van der Wal. Foto's: Korporaal Harm Mooibroek (43 Mechbrig)

Tijdens Griffin Strike 2017 scherpten zes fire support teams (FST) in het Duitse Baumholder hun vaardigheden aan. "Het feit dat we daar gelijktijdig artillerie, mortieren en luchtsteun kunnen inzetten tijdens een joint fire support-oefening, is zeer uniek in Europa", vertelt majoor Robert Jan Aarten.

De zes *fire support teams* togen daarvoor van 18 tot en met 29 september naar het oefen- en schietterrein in Zuidwest-Duitsland. Daar toonden ze technieken en tactieken die nodig zijn voor de coördinatie van grondgebonden vuursteun in combinatie met *close air support*. "Het ging daarbij om de snelheid en nauwkeurigheid van de inzet", geeft Aarten als leider van de oefening aan. "Duitsland vaardigde drie teams af, België één en Nederland twee."
Om deze specialisten in hun *joint fire support*-rol te trainen, waren vuursteuneenheden uit Duitsland en Nederland aanwezig, blikt de majoor terug. "Luchtsteun werd geleverd door jachtvliegtuigen uit België, Duitsland, Nederland en de Verenigde Staten." Door de aanwezigheid van infanterie in de rol van eigen troepen, oefenvijand en tactische grondcommandant, kregen de opgevoerde scenario's een zo realistisch mogelijk karakter.

PzH's van de A-batterij in actie

Planning en uitvoering

Griffin Strike is een multinationale oefening georganiseerd door België, Duitsland en Nederland. Namens 43 Gemechaniseerde Brigade waren Aarten en zijn team verantwoordelijk voor de planning en uitvoering. "Naast ons eigen *fire support team* van 44 Pantserinfanteriebataljon deed dat van 12 Infanteriebataljon van 11 Luchtmobiele Brigade mee."
De landmacht leverde verder 81 millimeter mortieren van een mortiergroep en een infanteriepeloton te voet met lichte wapens van 44 Pantserinfanteriebataljon, de A-batterij van het Vuursteuncommando met hun PzH2000NL houwitsers en delen van 43 Herstelcompagnie, 400 Geneeskundig Bataljon en het Bevoorradings- en Transportcommando. "Die zorgden voor de benodigde vuursteun en logistieke ondersteuning", somt de majoor op. Duitsland kwam te velde met meerdere PzH's en een peloton met 120 millimeter mortieren.
Al die eenheden konden in Baumholder vol aan de bak. In Europa is dit een van de weinige locaties waar grondgebonden vuursteun met onder meer artillerie en mortieren gelijktijdig in te zetten is met luchtsteun. "Dat laatste gebeurde met gevechtsvliegtuigen en -helikopters", licht de officier toe.

"Vuur!!"

Mark 82

Die bijdrage bestond uit Duitse Eurofighters en Tornado's en Amerikaanse, Belgische en Nederlands F-16's. Deze toestellen werden net als de grondgebonden eenheden door de *fire support teams* aangestuurd. "De vliegers gebruikten niet alleen het boordkanon en oefenmunitie, maar ook de Mark 82: een ongeleide bom van 500 pond", meldt Aarten.
Tijdens Griffin Strike 2017 lag de nadruk op het integreren van alle facetten van *joint fire support*. "Dat hield in dat een FST-commandant met zijn team, bestaande uit zes man, advies geeft over de inzet van artillerie, mortieren en luchtsteun, bijvoorbeeld met F-16's", legt de majoor uit. "De inzet van al die vuursteunsystemen moet uiteraard op een effectieve en veilige wijze gebeuren."
De eerste week van de oefening trainden de teams in een droog scenario te velde en in een simulator. "Hierbij lag de nadruk op het interne afstemming van procedures en de samenwerking met bijvoorbeeld vuursteuneenheden."
Daarna volgde de schietweek met drie dagen van 'echte' inzet. "Hierbij rouleerden de FST's over meerdere locaties. Daarbij werden ze steeds geconfronteerd met een andere opdracht en de daarbij noodzakelijke middeleninzet."

En dit is het resultaat

Gelijkwaardige tegenstander

De 'vijand' wierp tijdens Griffin Strike de eigen luchtmacht en luchtverdedigingsmiddelen in de strijd. "De focus binnen defensie ligt sinds enkele jaren weer volledig op het trainen en beoefenen van grootschalige gevechtsoperaties", verklaart de majoor die keuze. "Dat houdt in dat we onze eenheden trainen in scenario's waarbij de tegenstander gelijkwaardig is aan ons qua sterkte."

Die insteek maakte Griffin Strike volgens hem voor de deelnemers zeer geslaagd. "Ze hebben ervaren wat het inhoudt om in uitdagende tactische scenario's alle vuursteunmiddelen in te zetten, daarbij rekening houdend met de verzoeken van de grondcommandant, eigen troepen, vliegtuigen en natuurlijk de tegenstander. Onze opzet benaderde zo veel als mogelijk een daadwerkelijke inzet zoals ze die tijdens een missie kunnen verwachten."

Naast de opgedane kennis en ervaring werden de teams door een multinationaal evaluatieteam geobserveerd. Dat beoordeelde ze op snelheid en nauwkeurigheid in de uitvoering van hun procedures bij de afsluitende FST *battle*. "Het FST van 44 Pantserinfanteriebataljon van 43 Gemechaniseerde Brigade kwam hierbij voor het tweede jaar op rij als beste uit de bus."

Essentieel en effectief

Met het uitreiken van de bokaal en de terugkeer van de eenheden naar hun eigen kazerne maakt Aarten de balans van Griffin Strike op. "We leren van collega's uit andere landen en zij weer van ons. Hier worden we beter van. Bovendien zijn alle missies in multinationaal verband. Training en oefenen voor inzet blijft nodig. Zeker in het hogere deel van het geweldsspectrum waarin we ons voorbereiden op grootschalige gevechtsoperaties."

De inzet van *joint fire support* noemt de majoor daarbij essentieel. Hij wijst op recente conflicten waarin die vuursteunmix heel effectief is ingezet: Afghanistan en Irak, maar zeker ook Oekraïne. "Het is complex werk en vereist een hoge mate van opleiding en training. Maar ook een goede beheersing van procedures, technieken, tactieken en het te gebruiken materiaal."

Een hoofdrol is daarbij weggelegd voor Griffin Strike, erkent Aarten. "Die oefening zoals we hem dit jaar hebben uitgevoerd staat als een huis. Deelname daaraan is een enorm belangrijke ervaring voor onze *fire support teams*. Daarom is defensie ook in 2018 en 2019 van de partij."

Een FST in een Fennek neemt waar

44 Pantserinfanteriebataljon leverde een mortiergroep 81mm

Pzh's brengen vuur uit

Column

Nationalistisch Oekraïne raakt geïsoleerd

Prof. Dr. László Marácz

Met de pro-Europese omwenteling die in de winter/het voorjaar van 2014 in Kiev plaatsvond en het associatieverdrag dat Oekraïne met de Europese Unie (EU) heeft gesloten in hetzelfde jaar, lijkt het erop dat Oekraïne haar koers weg van Moskou in de richting van Brussel heeft verlegd. Een toekomstig Europees kandidaat-lidmaatschap van Oekraïne is echter geen eenvoudige zaak.

Na een burgeroorlog met Russische separatisten, een ernstig politiek en militair conflict met Rusland, is daar nu het conflict met Midden-Europese landen en Europese mensenrechtengremia bijgekomen. Dit vanwege het Oekraïense beleid om de onderwijs- en culturele rechten van etnische en nationale minderheden met 'moederstaten' in Midden-Europa te beknotten. Het gevolg hiervan is dat een steeds nationalistischer Oekraïne geïsoleerd raakt.

Ingewikkelde etnische compositie

Vanwege haar moeilijke geografische positie heeft Oekraïne in de loop van de geschiedenis weleens vaker van zijde gewisseld. In de negentiende eeuw behoorden grote delen van West-Oekraïne tot het 'rijk van het Midden', het Habsburgse Rijk; het land kreeg in de twintigste eeuw de status van deelrepubliek binnen de Sovjet-Unie. Vanwege deze wisselingen en inbeddingen in verschillende Westerse en Oosterse politieke staatkundige kaders is het land een etnische mozaïek geworden van verschillende taal- en geloofsgroepen. In het Oosten van het land treft men Russen aan die wat hun geloof betreft volgelingen zijn van de Russisch-orthodoxe kerk en vallen onder de patriarch in Moskou. In het meer op Europa georiënteerde westelijke deel van Oekraïne wonen de 'eigenlijke' Oekraïners, die belangrijke steden als Lviv zien als de bakermat van het Oekraïense nationalisme. De Oekraïners zijn ook Grieks-orthodox én voelen zich meer met het Vaticaan verbonden dan met de oosterse patriarchen in Istanboel of Moskou. Dit heeft geleid tot een eigen Oekraïense Uniatenkerk. Verder treft men in het westen van het land katholieke Polen aan in de regio ten noorden van Lviv, Grieks-orthodoxe Roemenen in de historische landstreek Bessarabië en calvinistische Hongaren in de landstreek Sub- of Transkarpathië, die aan Hongarije grenst.

Oekraïne lijkt haar koers richting EU te hebben verlegd. Het Oekraïense Minister van Buitenlandse Zaken getooid met een EU-vlag. Foto Wikimedia, JøMa

Oekraïne is een etnische mozaïek van verschillende taal- en geloofsgroepen

Omstreden taalwet

Direct na de zogeheten 'Euromaidan revolutie', vernoemd naar de volksopstand die eind 2013 uitbrak en in het voorjaar van 2014 doorzette tegen de pro-Russische president Viktor Janoekovitsj, stelde de nieuwe Oekraïense regering onder leiding van Petro Porosjenko een taalwet voor om het Oekraïens de enige officiële taal van het land te maken. Deze wet was omstreden omdat in grote delen van het land op regionaal en lokaal niveau de talen van etnische en nationale minderheden, die in sommige regio's van het land juist een meerderheid vormen, niet meer in het landsbestuur gebruikt mochten worden. De EU en haar mensenrechtengremia, zoals de Raad van Europa die tot taak heeft om toe te zien of de culturele en taalrechten van etnische en nationale minderheden worden gewaarborgd in overeenstemming met Europese normen en waarden, reageerden snel om de net aangetreden regering in Kiev van haar explosieve voornemen af te houden. Met de aanname van de taalwet in het Oekraïense parlement was het kwaad echter al geschied. De leiders van de Russische minderheid gebruikte de Oekraïense taalwet om de eigen achterban voor de strijd tegen Kiev te mobiliseren. Dit had succes. Het Rusland van president Poetin kreeg van de Oekraïners op deze wijze munitie aangereikt om zich te gaan bemoeien met het lot van de Russen in het Donetskbekken. De omstreden Oekraïense taalwet had zo bijgedragen aan de escalatie van geweld in deze regio, die tot op heden niet tot rust is gekomen en zich in een patstelling bevindt. De Midden-Europese landen, Polen, Hongarije, Roemenië en Moldavië spraken hun zorg uit over de Oekraïense taalwet en oefenden druk uit op de EU om bij de Oekraïense regering erop aan te dringen de taalwet in te trekken. In Midden-Europa was

Demonstratie op 'Euromaidan', eind 2013. Foto Wikimedia, Mstyslav Chernov

De taalwet had als doel het Oekraïens de enige officiële taal van het land te maken

Het parlement van de Raad van Europa nam direct afstand van de Oekraïense onderwijswet. Foto: Wikimedia, PPCOE

De Raad van Europa verweet de Oekraïense regering een politiek van voldongen feiten

het wantrouwen gewekt tegenover de democratische houding van de nieuwe Oekraïense leiding, hoewel men sympathiseerde met de pro-westerse koers.

Nieuwe onderwijswet

Wie dacht dat de regering in Kiev de lessen van de omstreden invoering van de taalwet wel geleerd had, komt echter bedrogen uit. Op 25 september van dit jaar tekende de Oekraïense president Porosjenko een nieuwe onderwijswet die het onderwijs in de Oekraïense taal bevordert en het onderwijs in de eigen moedertaal van etnische en nationale minderheden wil afbouwen. Het Russisch Ministerie van Buitenlandse Zaken maakte gretig gebruik van deze voorzet uit Kiev en veroordeelde de nieuwe onderwijswet in een verklaring: "De nieuwe Oekraïense onderwijswet introduceert met geweld een eentalig taalregime in een multinationale staat". Met een forse meerderheid nam het parlement van de Raad van Europa meteen afstand van de Oekraïense onderwijswet en oordeelde dat de beknotting van het onderwijs in de eigen moedertaal buiten het kader van gebruikelijke Europese normen en waarden valt die gelden voor taalminderheden. De Raad van Europa verweet de Oekraïense regering verder nog een politiek van voldongen feiten. De tekst van de onderwijswet was pas aan de Europese Commissie overlegd, nadat het Oekraïense parlement de onderwijswet al had goedgekeurd en de president de wetstekst al had geratificeerd. De betrokken Poolse, Roemeense en Hongaarse minderheden waren in het geheel niet geconsulteerd.

Politieke en militaire gevolgen

De politieke en militaire gevolgen van dit nieuwe conflict kunnen verstrekkend zijn. Blijkbaar is het Oekraïense nationalisme in opmars en zijn nationalistische krachten in Kiev steeds moeilijker in toom te houden. Dit moet een vingerwijziging zijn voor degenen, die denken dat Oekraïne gemakkelijk te integreren valt in de EU. De 'moederstaten' Polen en Roemenië hielden zich enigszins afzijdig. Uit protest boycotte de Roemeense president, Klaus Ioannis een gepland bezoek aan Kiev. Het meest uitgesproken was de Hongaarse minister van Buitenlandse Zaken, Péter Szíjjártó die stelde dat "de Oekraïense onderwijswet voor Hongarije voelt als een dolkstoot in de rug". De Hongaarse minister dreigt de verdere integratie van Oekraïne in de EU en het reguliere overleg tussen de NAVO en Oekraïne te vetoën zolang de onderwijswet niet van tafel is. De harde opstelling van de Hongaarse minister heeft stilzwijgend de instemming van Polen en Roemenië, die nog meer dan Hongarije bij de geopolitieke en militaire gevolgen van het conflict tussen Oekraïne en Rusland zijn betrokken. Een nationalistisch Oekraïne zal met dergelijke maatregelen verder geïsoleerd komen te staan en in het conflict met Rusland steeds minder op de goodwill van staten uit Midden-Europa en Europese gremia kunnen rekenen.

Blijkbaar is het Oekraïense nationalisme in opmars

Nederlandse krijgsmacht ontwikkelt nieuwe capaciteiten in de ruimte

Jan van den Berg

De ruimte is een domein dat voor de Nederlandse krijgsmacht steeds belangrijker wordt. Nu is dat vooral zo voor de communicatie met vliegtuigen en schepen en met eenheden in het buitenland. Daarnaast maakt de krijgsmacht gebruik van de gegevens van satellieten voor bijvoorbeeld weer- en aardobservatie. Eigen middelen in de ruimte heeft Nederland hiervoor niet.

Samenwerking met Noorwegen

Dat gaat veranderen. Deze zomer ondertekenden Nederland en Noorwegen een overeenkomst om wetenschappelijk onderzoek te gaan verrichten op het gebied van ruimtevaart ten behoeve van militair optreden. De focus ligt op het ontwerpen van een kleine satelliet. Defensie wil langs deze weg in internationaal verband een strategische nichecapaciteit ontwikkelen, onder andere op het gebied van aardobservatie.

Noorwegen is hiervoor een goede partner. Het land heeft al twee kleine satellieten gelanceerd. Deze AISSat-1 en -2 hebben als doel de signalen te ontvangen van die AIS-systemen op schepen uitzenden, zodat de positie van de schepen gevolgd kan worden. De lancering van de AISSat-3 staat op stapel. Deze satellieten meten 20 centimeter in het vierkant. Ze vallen in de categorie van de zogeheten nanosatellieten, die vaak wordt omschreven als 'zo groot als een melkpak'.
Nederland heeft hier ook ervaring mee. In 2008 en 2013 zijn in totaal vier experimentele nanosatellieten gelanceerd, waarvan er twee zijn gebouwd door de TU Delft. Hierbij was de krijgsmacht overigens niet betrokken. Dat is in Noorwegen wel het geval.

Met deze ervaring als basis willen Nederland en Noorwegen hun satellietcapaciteit vergroten. Dit project valt onder de Strategic Mutual Assistance in Research and Technology (SMART)-overeenkomst die Nederland en Noorwegen in 2015 sloten. Die behelst de samenwerking op strategisch belangrijke onderzoeksterreinen. Aan Nederlandse kant doen mee de Commando's Luchtstrijdkrachten en Zeestrijdkrachten, de Kustwacht, TNO en het Nationaal Lucht- en Ruimtevaartlaboratorium.

Militaire nanosatelliet

Hierbij is ook een rol weggelegd voor de TU Delft. Twee jaar geleden besloten deze universiteit en Defensie om samen een nanosatelliet te ontwikkelen, bouwen, lanceren en in te zetten. De faculteit Lucht- en Ruimtevaarttechniek van deze TU deed zoals gezegd eerder al ervaring op met kleine satellieten. Deze kennis vormt de basis om samen met de luchtmacht de militaire inzet van een demonstratiesatelliet te onderzoeken en kennis op te doen die nodig is om militaire ruimtevaarttechnologie te kunnen beoordelen.
De satelliet zou eind 2018 gelanceerd kunnen worden. Ontwikkeling, bouw en lancering kosten rond de 2,5 miljoen euro. De missie gaat drie jaar duren.

De satelliet moet drie taken krijgen. In de eerste plaats het verzamelen van elektronische signalen, zoals radio en radar, boven bijvoorbeeld een missiegebied. Daarnaast kan de satelliet berichten toegestuurd krijgen als deze zich boven Nederland bevindt en die later uitzenden naar eenheden buiten Nederland. dat is een functionaliteit die bekend staat als *store and forward*.
De derde taak zou het detecteren van ionosferische scintillatie kunnen zijn. Dit is een verschijnsel waardoor radiosignalen tussen een navigatie- of een communicatiesatelliet en de grond wegvallen onder invloed van elektromagnetische storingen in de ionosfeer, die op hun beurt weer veroorzaakt worden door de zonneactiviteit. Die varieert voortdurend in cycli van elf jaar. De ionosfeer bevindt zich op 60 tot 600 km boven de aarde. Ionosferische scintillatie is het sterkst in de tropen en wat minder sterk in de subtropen. Nederlandse militairen hebben er in diverse operatiegebieden mee te maken, zoals Mali, Afghanistan, de anti-piraterijmissie voor de kust van Oost-Afrika en in de Cariben.

Nanosatellieten kunnen met kleine raketten gelanceerd worden.
Foto: Andøya Space Center

In 2013 werd de Nederlandse nanosatelliet Delfi-n3Xt gelanceerd.
Foto: TU Delft

Nanosatellieten worden vaak omschreven als 'zo groot als een melkpak'

Joint Meteorologische Groep
Deze derde taak sluit aan bij een recente ontwikkeling bij de krijgsmacht. Sinds medio november maakt de Joint Meteorologische Groep (JMG) op de vliegbasis Woensdrecht dagelijks een ruimteweerbericht. Dit moet vooral inzicht geven in de verstoring van de signalen van navigatie- en communicatiesatellieten onder invloed van de variërende zonneactiviteit.

De JMG kan voorspellingen doen voor de gebruikers van satellietnavigatie en -communicatie. Zij kunnen er dan rekening houden dat signalen wegvallen of minder nauwkeurig zijn. De JMG betrekt de gegevens om de voorspellingen op te baseren van het Solar Influences Data Analysis Center in België en het Space Weather Prediction Center in de Verenigde Staten. De voorspellingen worden gepresenteerd op een Space Weather Impact Awareness Chart.

De JMG werkt ook samen met het KNMI. Dat zet in de komende jaren een ruimteweerdienst op en wordt verantwoordelijk voor het nationale ruimteweer-alarm. Met dit instituut wil de JMG haar ruimteweercatalogus uitbreiden met een aantal producten. We kunnen daarbij denken aan een overzicht van zonneactiviteit die interferentie kan veroorzaken op radarsystemen.

Communicatie
De communicatie via de ruimte wordt intussen steeds belangrijker. De krijgsmacht wil hierbij niet geheel afhankelijk zijn van commerciële dienstverleners. Daar is de beveiliging van het dataverkeer minder goed gegarandeerd. Daarnaast bieden deze partijen vaak geen of onvoldoende mogelijkheden voor communicatie met crisisgebieden.

Daarom neemt Nederland deel aan Wideband Global Satcom (WGS). Dit is een door de Verenigde Staten geleide programma, waar onder andere ook Nederland, Australië, Canada, Denemarken, Luxemburg en Nieuw-Zeeland aan deelnemen. WGS bestaat momenteel uit negen geostationaire communicatiesatellieten voor militaire gebruikers. Afgezien van de poolstreken bestrijkt WGS het gehele aardoppervlak.

Nederland gebruikt de satellietcapaciteit van WGS al sinds de start van het project in januari 2012 voor de operaties in Afghanistan, Mali en het Midden-Oosten en bij de antipiraterijmissies. Daarnaast wordt ook nog steeds capaciteit ingekocht bij commerciële partijen.

Dat de behoefte aan communicatiecapaciteit groeit, komt onder andere door nieuwe wapensystemen. Zo krijgt de Koninklijke Luchtmacht op korte termijn vier onbemande verkennings- en aanvalsvliegtuigen van het type MQ-9 Reaper. Deze worden op afstand bestuurd via een satellietverbinding. Zeker voor deze toepassing is een uiterst betrouwbare en niet te storen verbinding essentieel.

De MQ-9 Reaper is afhankelijk van betrouwbare satellietcommunicatie. Foto: General Atomics

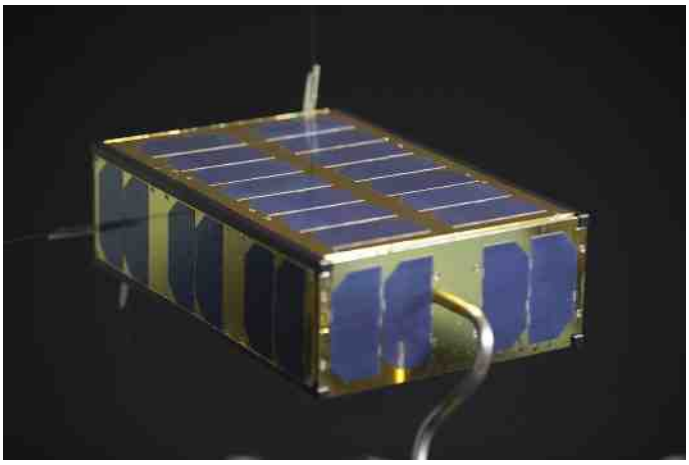
Zo zou de nanosatelliet van de Nederlandse krijgsmacht er uit kunnen zien. Foto: MinDef

De krijgsmacht wil op het gebied van satellietcommunicatie niet geheel afhankelijk zijn van commerciële dienstverleners

Een medewerker van Airbus Defence and Space Netherlands werkt aan een satelliet. Foto: Airbus Defence and Space Netherlands

Nederlandse ruimtevaartindustrie
De Nederlandse ruimtevaartindustrie is dan wel niet omvangrijk, maar draait wereldwijd mee in de technologische top. Airbus Defence and Space Netherlands bouwt zonnepanelen die in vele satellieten zijn toegepast. Daarnaast bouwen Nederlandse universiteiten en instituten als het Nationaal Lucht- en Ruimtevaartlaboratorium geregeld waarnemingsinstrumenten voor wetenschappelijke satellieten. Ook aan de bouw van de Ariane raketten draagt Nederland bij, onder andere met de constructie die de raketmotoren verbindt met de rest van de raket. Er zijn inmiddels zeven satellieten van Nederlandse makelij gelanceerd. Naast vier nanosatellieten zijn dat twee astronomische kunstmanen (ANS in 1974 en IRAS in 1983) en een satelliet voor onderzoek naar het gedrag van vloeibare brandstof in tanks van satellieten onder invloed van gewichtloosheid (Sloshsat-FLEVO in 2005).

Column

Xi Jinping: einde van het collectieve leiderschap

Mr. drs. C. Homan

De editie van het internationaal gezaghebbende weekblad The Economist van 14-20 oktober jl. besteedde veel aandacht aan de Chinese president Xi Jinping. Naast een uitgebreid redactioneel en een substantieel artikel over Xi, prijkte op de omslag zijn portret met als bijschrift "De machtigste man van de wereld".

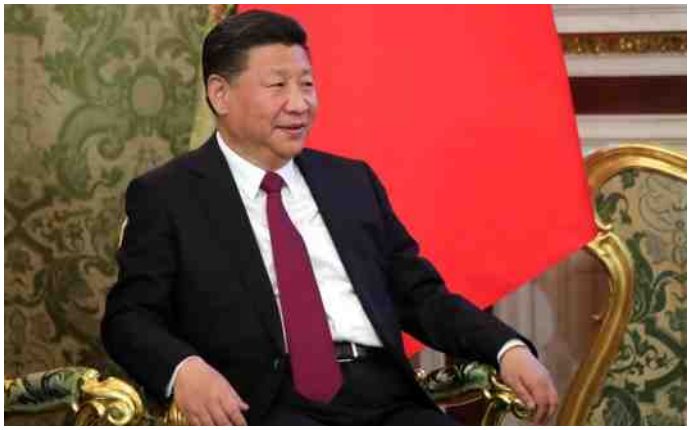

Xi Jinping "De machtigste man van de wereld". Foto: en.kremlin.ru

Xi werkt aan zijn onsterfelijkheid

Het onlangs gehouden 19e vijfjaarlijkse partijcongres (18-24 oktober) heeft de positie van Xi nog verder versterkt. In de grondwet wordt nu de naam van Xi en zijn politieke gedachtegoed genoemd: "De Visie van Xi Jinping op Socialisme met Chinese Kenmerken voor een Nieuw Tijdperk." Daarmee komt hij op gelijke hoogte met Chinese leiders als Mao Zedong en Deng Xiaoping.

Gedachtegoed

Xi presenteerde zijn gedachtegoed als een tegenhanger van het westerse kapitalisme. Het moet gaan dienen als 'handvest' voor de Chinese bevolking. Het gedachtegoed wordt opgenomen in lesboeken voor scholieren en studenten. Hiermee werkt Xi aan zijn onsterfelijkheid. Hij is nu verplicht om een persoonlijke leiderschapscultus te creëren die niet gemakkelijk kan worden teruggedraaid. Xi heeft niet voor niets het belang van een opperste, visionaire leider benadrukt. Daarmee komt een einde aan het collectieve leiderschap.

Xi had de afgelopen periode al een forse machtsbasis opgebouwd met zijn anti-corruptiecampagne waardoor ruim 250 hoge ambtenaren hun baan hadden verloren. Daarnaast waren 1,4 miljoen partijleden bestraft wegens het aannemen van steekpenningen of anderszins misbruik maken van hun positie.

Eerder op het Wereld Economisch Forum in Davos in januari jl. had Xi de mondiale elite tot ieders verrassing beloofd, dat hij zich opwierp als een kampioen van globalisering, vrijhandel en de Parijse overeenkomst over klimaatverandering. De grote vraag is echter in hoeverre deze onderwerpen toch een Chinese signatuur zullen krijgen.

De Chinese staat wordt gesteund door een groeiend en machtig militair apparaat

Militaire groei

Het recente partijcongres toont aan, dat China in ieder geval een autoritaire, eenpartijstaat is gebleven, die gesteund wordt door een groeiend en machtig militair apparaat. China's militaire budget is gestegen in dezelfde verhouding als zijn BNP gedurende de afgelopen 25 jaar. Van 17 miljard dollar in 1990 naar 152 miljard dollar in 2017: een toename van 900 procent. Voorbeelden van de militaire groei zijn: sinds 2000 nam China niet minder dan 242 nieuwe oorlogsschepen, 432 moderne gevechtsvliegtuigen en honderden mobiele raketsystemen in gebruik.
De Chinese marine vertoont zich inmiddels ook steeds meer op de wereldzeeën. Zo nam de Chinese marine tezamen met de Russen deel aan een oefening in de Oostzee dit jaar en opende het zijn eerste buitenlandse militaire basis in Djibouti. Deze basis ondersteunt onder meer de Chinese deelname aan de antipiraterij-operaties in de Indische Oceaan. Daarnaast is bij vredesoperaties sprake van een toenemende Chinese participatie.

Machtspositie

China heeft het groeiend potentieel van de onbeperkte mondiale handel benut om de nummer één handelsnatie en de tweede grootste economie in de wereld te worden. Het is de grootste handelspartner van ieder Aziatisch land, niet het minst vanwege zijn cruciale positie voor het assembleren van onderdelen die elders in de regio zijn geproduceerd.
China heeft zijn nieuwe machtspositie onder meer bereikt door veelal de regels na te leven van de Wereldhandelsorganisatie, waar het in 2001 lid van werd. Maar nu China economisch steeds sterker wordt, wil het de regels aanpassen.

Niet minder dan 64 landen hebben zich inmiddels aangesloten bij China's megaproject, het 'One Belt One Road' (OBOR) infrastructuur initiatief, dat was aangekondigd in 2013. Dit Chinese 'Marshall voor de wereld' project omvat havens, spoorwegen, wegen, kerncentrales en vliegvelden, die China verbinden met Zuidoost Azië, Centraal Azië, het Midden-Oosten en Europa. Het is een 'Nieuwe Zijderoute' die, als het slaagt, op grootse wijze China's economie en diplomatieke invloed zal uitbreiden. Dit project is gebaseerd op de constatering dat de periode van onstuimige economische groei in China ten einde is. Door grootschalig te investeren in nieuwe afzetgebieden creëert China groei.

Openingsceremonie van het 19e Partijcongres van de Chinese Communistische Partij. Foto: Wikimedia

China claimt zijn plek op het wereldtoneel

Buitenlandse politiek

In de jaren dat China uitgroeide tot een wereldeconomie bleef het land echter altijd bescheiden op het politieke vlak. Het paste bij de politiek van de toenmalige leider Deng Xiaoping vooral de Chinezen te bevrijden van armoede. Zo heeft China 700 miljoen mensen boven de armoedegrens gebracht. Het inkomen per hoofd van de bevolking is echter nog steeds laag.
Gezien onder meer de activiteiten in de Zuid-Chinese Zee, militaire missies in Afrika en de bemiddeling tussen de Verenigde Staten en Noord-Korea, manifesteert China zich steeds nadrukkelijker op het internationale vlak. China claimt zijn plek op het wereldtoneel.
De Chinezen hebben ook aanzienlijke speelruimte in de wereld gekregen, vooral vanwege de financiële crisis en de keuze van de huidige Amerikaanse regering om zich terug te trekken uit de wereld.

China heeft in feite twee gezichten. Enerzijds wil het land vreedzaam zijn, bijvoorbeeld in zijn omgang met andere landen. Niet-inmenging in binnenlandse aangelegenheden staat dan ook hoog in het vaandel geschreven. Anderzijds vindt China het tijd worden om Taiwan te annexeren.

Economisch beleid

Waarschijnlijk denkt Xi: nu hebben we genoeg geld, ambitie en spierballen om het ook echt te doen.
Xi is op korte termijn politiek niet kwetsbaar, maar de langere termijn is onzeker. Zo gaat de transitie naar een economie die momenteel geleid wordt door de vraag van consumenten niet soepel. Dit komt omdat Xi tracht een markteconomie met centrale economische leiding te combineren. Deze mengvorm van centrale leiding en een markteconomie kan overleven op korte termijn. In een complexe en internationale economie is deze echter niet levensvatbaar op de lange termijn. De vrees voor arbitraire maatregelen leidt tot een uitstroom van kapitaal.

Xi heeft ook veel kritiek gekregen van economen omdat hij private ondernemingen te weinig stimuleert en de opgeblazen staatsbedrijven nog altijd te veel in bescherming neemt. De Chinese regering vindt groei nog altijd belangrijker dan economische hervormingen. Die groei wordt echter ook gefrustreerd door de nadruk die Xi legt op partijdiscipline. Die discipline heeft een verlammend effect, want ondernemen vergroot het risico op misstappen.
Xi gaf onlangs nog invulling aan de term 'Socialisme met Chinese kenmerken', de term die de Communistische Partij graag gebruikt om haar economie te omschrijven. Xi wil dat kaderleden van de partij leren van het kapitalisme, maar tegelijkertijd vasthouden aan het marxisme. Xi vindt dat zonder het marxisme de partij 'ziel en richting' verliest.

Ook schuilt een potentieel gevaar in de toenemende kredietverlening in China. Hoewel honderden miljoenen Chinezen zich door de torenhoge economische groei aan de armoede hebben kunnen ontworstelen, hangt hier wel een prijskaartje aan. Volgens IMF-onderzoekers moeten de Chinezen steeds meer schulden maken om dezelfde groei te realiseren. Zouden ze dat niet doen, dan zou de economische groei te laag zijn om de grootste angst van de communistische partij te bedwingen: sociale onrust.

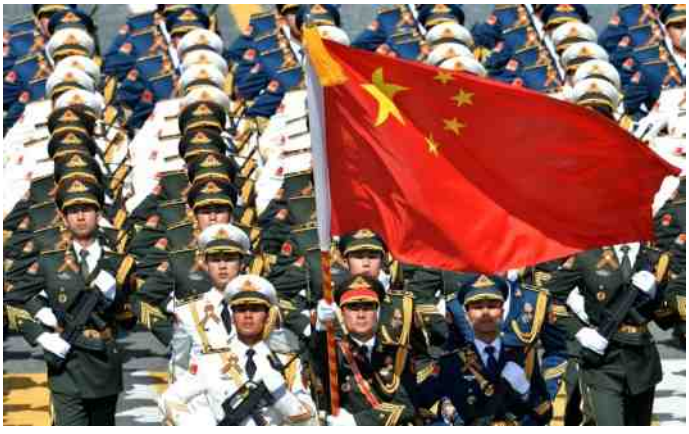

De Chinese eenpartijstaat wordt gesteund door een groeiend militair apparaat. Foto: kremlin.ru

Tijdens het leiderschap van Deng Xiaoping bleeft China bescheiden op het politieke vlak. Foto: Wikimedia, Brücke-Osteuropa

China is de grootste handelspartner van ieder Aziatisch land

De relatie tussen China en de VS: rivaliteit of samenwerking? Foto: the White House

Relatie met de VS

Ook rijst de vraag hoe de relatie tussen China en de Verenigde Staten zich zal ontwikkelen: rivaliteit of samenwerking? Henry Kissinger stelt in zijn boek over China voor dat beide landen overeenstemming bereiken over een 'Pacific gemeenschap'. Het betreft hier een regio waartoe de Verenigde Staten, China en andere staten allemaal behoren en in de vreedzame ontwikkeling van deze regio allemaal participeren. Gezien de huidige situatie lijkt dit idee weinig reëel.
Realistischer is samenwerking op gebieden waar gemeenschappelijke belangen bestaan. Te denken valt aan non-proliferatie en klimaatverandering (niettegenstaande Trump's bedenkingen). De Amerikaanse economie moet ook streven om op een wederkerige basis de Chinese economie te openen.

Militair moeten de Verenigde Staten hun strategische belangen echter niet verloochenen, zoals Taiwan en de Amerikaanse marine aanwezigheid in de Zuid-Chinese Zee. Daarnaast moeten de Verenigde Staten meer dan in recente jaren op de bres staan voor de mensenrechten en vrijheden. Mensenrechten zijn immers universeel. Het beleid van Trump in dezen is echter ongewis.
Politieke geschillen zijn dan ook onvermijdbaar. Voor de Verenigde Staten geldt dat ze over een juiste beoordeling van de Chinese belangen moeten beschikken. Dat geldt echter nog meer voor de beoordeling van hun eigen Amerikaanse belangen!

Boekbespreking

In je hoofd gaat de oorlog door

Kolonel b.d. drs. A.E. de Rooij

Adam Schumann is een militair die, zo lezen we later in het boek, bezig is aan zijn derde tour in Irak. Na een kleine acht maanden meldt hij zich bij het Sociaal Medisch Team. Hij is op. Hij heeft diverse kameraden gewond zien raken of zien sneuvelen. De geweldige militair die hij in de ogen van anderen was, kon het niet langer bolwerken. Hij wordt geëvacueerd met een helikopter met rode kruizen. Want hoewel lichamelijk in orde, is hij gewond. Hij blijkt PTSS te hebben.

Dit is het aangrijpende begin van het boek *Thank You for Your Service* van David Finkel. Tussen januari 2007 en juni 2008 was onderzoeksjournalist en Pulitzer Prize winnaar Finkel acht maanden *embedded* bij het 2-16 Infanteriebataljon, voornamelijk tijdens een vijftien maanden durende rotatie in Irak. In 2009 publiceerde hij het boek *The Good Soldiers* - in het Nederlands uitgebracht onder de titel Goede Soldaten - over zijn ervaringen. In *Thank You for Your Service* (2013) maken we opnieuw kennis met een aantal militairen uit dat eerdere boek. Nu zijn ze echter terug in de Verenigde Staten en proberen hun leven weer op te pakken. Dat is echter niet gemakkelijk. In hun hoofd blijft de oorlog doorgaan en beleven ze traumatische gebeurtenissen steeds weer opnieuw.

Traumatische gebeurtenissen beleven ze steeds weer opnieuw

Finkel toont de lezer de moeizame strijd van deze veteranen tegen hun posttraumatische stressstoornis (PTSS). PTSS bij veteranen is in de VS een enorm probleem, ook letterlijk want honderdduizenden lijden eraan. De Amerikaanse strijdkrachten proberen hun veteranen zo goed en zo kwaad als het gaat te helpen. Ze richten daarvoor *Warrior Transition Units* op. De toestroom van psychisch beschadigde veteranen is echter zo groot dat deze WTU's worden omgedoopt in WTB's. De 'B' staat in dezen voor '*Battalion*'. Het is vanzelfsprekend dat de problemen waarmee de veteranen te kampen hebben, hun weerslag hebben op hun gezinnen. In het boek komen ook de gevolgen voor partners van de veteranen goed in beeld. Daarnaast verhaalt Finkel in het boek over het wel en wee van een weduwe van een gesneuvelde militair.

Het boek is inmiddels verfilmd

Finkel is een geboren verteller. Dit zorgt voor een dubbel gevoel bij het lezen. Enerzijds zijn de gevallen die hij beschrijft zo schrijnend dat je diverse keren het boek weglegt om na te denken. Anderzijds nodigt de schrijfstijl uit tot verder lezen, zeker waar Finkel de persoonlijke lotgevallen van de veteranen en hun familie beschrijft. Hij doet dit in de stijlvorm van de alwetende verteller, waardoor een intieme sfeer ontstaat.
Als Nederlander moet je daarbij wel het typisch Amerikaanse taalgebruik voor lief nemen, dat in onze ogen *over the top* is. Als je als veteraan in de verenigde Staten bent geweest, weet je echter dat de verering van (ex-)militairen vaak oprecht is.

De persoonlijke verhalen wisselt Finkel af met beschouwingen over de manier waarop de Amerikaanse legertop het omgaat met het probleem. Centraal daarbij staat generaal Chiarelli, toenmalig plaatsvervangend chef-staf van de *US Army*. Hij doet verwoede en vaak vergeefse pogingen om met name het grote aantal zelfmoorden onder teruggekeerde militairen terug te dringen.

Thank You for Your Service geeft een helder beeld van de oorlog na de oorlog waar veel veteranen onder lijden. Finkel geeft een indrukwekkend beeld, maar doet dit objectief. De zwakke kanten van de veteranen worden niet verzwegen. Daarom stem ik van harte in met de zin waarmee de recensie op de website van ThrillZone eindigt: "Dit boek verdient het om gelezen te worden, al is het alleen maar om nog meer respect te krijgen voor onze soldaten die uitgezonden zijn (geweest)."

Thank You for Your Service is verfilmd. De verfilming is in november 2017 voor het eerst vertoond.

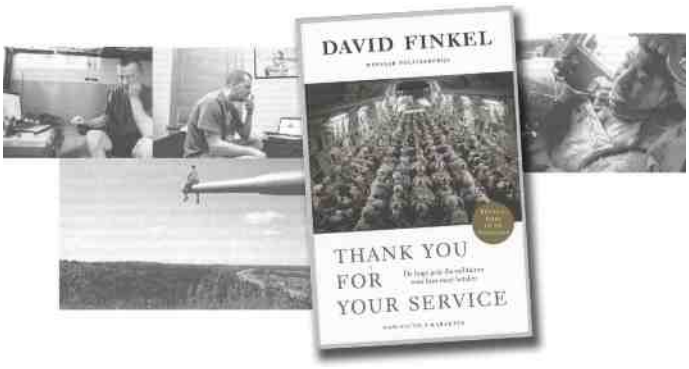

Foto: MinDef

Thank You for Your Service. De hoge prijs die militairen voor hun inzet betalen.
David Finkel
Karakter Uitgevers B.V.
ISBN 9789045213736
€ 19,99
279 blz.

Defensienieuws

kolonel b.d. drs. A.E. de Rooij

Bijzonderheden over het Zweedse Mjolner mortiersysteem zijn bekend

Afgelopen oktober heeft het Zweedse leger het prototype van het Mjolner dubbelloops 120mm mortiersysteem op CV-90 onderstel beproefd. De resultaten hiervan zijn naar verwachting voor het eind van het jaar bekend, waarna de definitieve configuratie kan worden vastgesteld en gestart kan worden met de productie van dit wapensysteem. De Mjolner zal worden ingevoerd bij de Zweedse Landmacht onder de aanduiding GRKPBV90.

De productie van met het Mjolner wapensysteem uitgeruste torens zal begin volgend jaar starten. De torens zullen eind volgend jaar of begin 2019 worden afgeleverd. De 120mm mortieren met gladde loop worden geleverd vanuit Slowakije. De serieproductie loopt tot in 2020. De werkzaamheden zullen worden uitgevoerd op dezelfde locatie van BAE Systems Hagglunds als waar de CV90-onderstellen basisonderhoud krijgen.

Elk van de vijf met CV90 uitgeruste gemechaniseerde infanteriebataljons van de Zweedse Landmacht zal gaan beschikken over acht met het Mjolner systeem uitgeruste CV90's. Iedere Mjolner wordt ondersteund door een Bv 206 rupsvoertuig met extra 120mm granaten. Voor de Mjolners zijn in eerste instantie de huidige brisant-, rook- en lichtgranaten ter beschikking. Op langere termijn zullen naar verwachting verbeterde brisantgranaten met een grotere scherfwerking worden verworven. Ook kan het systeem de in Zweden ontwikkelde Strix 120mm *top attack* munitie afvuren. Dit projectiel heeft een maximaal bereik van 7.500 meter en kan worden uitgerust met infrarood zoeker en een *high explosive anti tank* lading.

Bron: Jane's

Een 'artist impression' van het Mjolner gemechaniseerde dubbelloops mortier. Foto: BAE Systems

Stratom betreedt de markt voor onbemande voertuigen met de XR-P

In oktober van dit jaar heeft de Amerikaanse firma Stratom details vrijgegeven van een nieuw *unmanned ground vehicle* (UGV), dat in beginsel bedoeld is voor logistieke taken.

Dit *eXpeditonary Robotic Platform* (XR-P) is uitgerust met rupsbanden en is ontworpen om te worden vervoerd met een V-22 Osprey. De UGV is in staat om zichzelf in en uit dit vliegtuig te rijden. Buiten het geven van een opdracht is menselijk ingrijpen hierbij niet nodig.

De laadbodem van de XR-P is gemakkelijk te verwisselen. Zo kan de UGV met een aantal eenvoudige handelingen worden ingezet om diverse soorten ladingen te vervoeren. Het voertuig kan bijvoorbeeld munitie vervoeren, maar ook een aggregaat of een waterzuiveringsinstallatie.

De UGV is ontworpen voor inzet in moeilijk begaanbaar terrein. De XR-P weegt ruim 1.100 kg, kan ladingen vervoeren tot een gewicht van 1.225 kg en een aanhanger tot een gewicht van 816 kg trekken. De XR-P is 2,87 m lang, 1,52 breed en 0,78 m hoog. Volgens ontwerp kan het voertuig zich verplaatsen met de snelheid van uitgestegen personeel, 6-8 km/u.

Bron: Jane's

Het VN-17 infanteriegevechtsvoertuig. Foto: China Defence Forum

China toont nieuw infanteriegevechtsvoertuig

Deze zomer bleek China een nieuw infanteriegevechtsvoertuig te hebben ontwikkeld. Het wordt aangeboden voor export onder de naam VN-17. Opvallend genoeg is het een origineel ontwerp en niet 'geïnspireerd door' westerse of Russische ontwerpen. De VN-17 is gebaseerd op het onderstel van een VT-5 lichte tank.

Het voertuig weegt ongeveer 30 ton en kan worden voorzien van extra modulaire bepantsering. Het frontpantser van de VN-17 is waarschijnlijk bestand tegen 30mm pantserdoorborende projectielen. Daarmee is het beter beschermd dan de ZBD-08, die op dit moment in gebruik is bij het Chinese leger.

De onbemande toren van de VN-17 is bewapend met een 30mm automatisch kanon en beschikt tevens over tweelanceerinrichtingen voor antitankraketten van het type HJ-12. Opvallenderwijs beschikt het voertuig niet over een coaxiale of een op het torendak geplaatste mitrailleur. Wel is het ruim voorzien van optische instrumenten en sensoren.

De VN-17 heeft een driekoppige bemanning (commandant, schutter en chauffeur) en kan ongeveer zeven infanteristen in het achterste deel van het voertuig meenemen.

De VN-17 beschikt over dezelfde motor als de VT-5, een FX0012 turbodiesel motor, die 1.000 pk kan ontwikkelen. Bij de VT-5 lichte tank bevindt het motorcompartiment zich achter in het voertuig. Om het troepencompartiment van de VN-17 aan de achterkant van het voertuig te kunnen situeren, bedachten de ontwerpers ervan een ingenieuze maar eenvoudige oplossing. Ze draaiden het voertuig gewoon om. De VN-17 rijdt in vergelijking met de VT-5 dan ook achteruit. Het voertuig is overigens niet amfibisch.

Bronnen: Military Today, Jane's

Een XR-P rijdt zelfstandig uit een V-22 Osprey. Foto: Stratom

Een XR-P trekt een mortier. Foto: Stratom